

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Nové členské země a jejich ekonomická pozice v EU

Lenka Vojtovičová

© 2017 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Lenka Vojtovičová

Podnikání a administrativa

Název práce

Nové členské země a jejich ekonomická pozice v EU

Název anglicky

New member states and their Economics position in the EU

Cíle práce

Bakalářská práce se zaměřuje na nově přijaté státy Evropské unie, jejímž hlavním cílem je zjistit a zhodnotit ekonomickou situaci v nově přijatých státech EU. Konkrétně v Chorvatsku a Bulharsku. Dílčím cílem je především vytvoření uceleného přehledu o ekonomické situaci států. Dále pak analýza vývoje makroekonomických ukazatelů. Posledním dílčím cílem bude návrh potencionálních změn v politice či ekonomice.

Metodika

Tato práce je zaměřena na dva nově přijaté státy EU, konkrétně na Bulharsko a Chorvatsko.

V teoretické části je komparace odborných studií ze světové i české literatury. Dále jsou zde charakterizována kodaňská kritéria a vysvětleny procesy, kterými státy prošly kvůli přijetí do EU.

Praktická část je věnována analýze získaných dat, komparaci stávající a minulé ekonomické pozice Chorvatska a Bulharska před a po přijetí do EU. Výsledkem by mělo být zjištění, zda je v těchto státech členství v EU přínosem či naopak.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

Evropská unie, makroekonomické ukazatele, Kodáňská kritéria, Maastrichtská kritéria, Chorvatsko, Bulharsko, vstup do EU, nové členské země v EU

Doporučené zdroje informací

BAUEROVÁ, Helena, Hana HLAVÁČKOVÁ a Ladislav CABADA. Politika rozšiřování a země Západního Balkánu. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-87956-06-9.

CIHELKOVÁ, Eva. Evropská ekonomická integrace: procesy, politiky, governance. V Praze: Oeconomica, 2011. ISBN 978-80-245-1835-0.

DUŠEK, Jiří. Historie a organizace Evropské unie. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007. Vysokoškolská učebnice. ISBN 978-80-86708-32-4.

KANIOK, Petr, FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ (eds.). Rozšiřování ES/EU. Brno: Masarykova univerzita, 2001. ISBN 80-210-2645-6.

RYCHLÍK, Jan. Dějiny Bulharska. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. Dějiny států. ISBN 80-7106-404-1.

STÝSKALÍKOVÁ, Věra, SMEKAL, Hubert (ed.). Zahraniční a bezpečnostní politika vybraných zemí Balkánu. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 2004. ISBN 80-210-3572-2.

Předběžný termín obhajoby

2016/17 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Daniela Spiesová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 13. 10. 2016

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 24. 10. 2016

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 25. 02. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Nové členské země a jejich ekonomická pozice v EU" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.3.2017 _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala své vedoucí bakalářské práce Ing. Daniele Spiesové, PhD. za její cenné rady, připomínky a podněty při zpracování této práce. Dále bych ráda poděkovala své rodině za podporu při studiu.

Nové členské země a jejich ekonomická pozice v EU

Souhrn

Evropská unie je jednou z nejvyspělejších oblastí světa. Původně se však jednalo o společenství států snažících se o zachování kontroly nad těžbou uhlí a oceli v šesti zakládajících státech. Toto společenství se postupně rozšířilo až na 28 členských států a dále je otevřeno k přijímání nových členských zemí. Jde zejména o země bývalé Jugoslávie, což pro ekonomickou stabilitu EU nemusí přinášet jen pozitiva. Tyto státy jsou v Evropě považovány za ty méně vyspělé, a proto je potřeba větší podpory z fondů EU. Problém dotační politiky byl i jeden z důvodů vystoupení Velké Británie z Evropské unie při tzv. „Brexitu“.

Bakalářská práce se zaměřuje zejména na ekonomické důsledky přijetí Bulharska a Chorvatska do EU. Důraz je kladen zejména na vývoj hrubého domácího produktu, vývoj nezaměstnanosti, zabývá se změnou struktury zaměstnanosti a v neposlední řadě zkoumá dotace a příspěvky z fondů Evropské unie. To vše v komparaci se státy EU 28. Zároveň tato práce nabízí konstruktivní řešení a návrhy na zesílení ekonomické situace, snížení nezaměstnanosti, zvýšení exportu a doporučení na zlepšení potenciálu v oblasti cestovního ruchu ve vybraných nově přijatých členských státech.

Klíčová slova: Evropská unie, Bulharsko, Chorvatsko, HDP, vstup do EU, dotace, potencionální změny, komparace, vliv EU, nové členské země EU

New member states and their Economics position in the EU

Summary

The European Union is one of the most advanced region in the world. Originally EU was the community of states which wanted to seek to maintain control over mining coal and steel in the six founding states. This community has expanded to 28 member states and try to accept new member states, especially states from former Yugoslavia. Membership in the EU brings not only positive things, but also problems. These states are in Europe considered as less mature and need more support from EU funds. This support do not like every states. Now this problem was one of the reasons for leaving the UK from the EU called. "Brexit". This thesis focuses mainly on the economic consequences of accept the new member states, concretely Bulgaria and Croatia. The emphasis is on the development of gross domestic product, the unemployment trend, dealing with the structure of employment and examines the grants and contributions from EU funds to these countries. This thesis provides constructive solutions and proposals to improve the economic situation in new member states.

Keywords: European union, Bulgaria, Croatia, GDP, grants, potential changes, comparison, influence on EU, new member states

Obsah

1 Úvod.....	9
2 Cíl práce a metodika	10
2.1 Cíl práce	10
2.2 Metodika	10
3 Teoretická východiska	12
3.1 Komparace odborných zdrojů	12
3.2 Kodaňská kritéria	14
3.3 Informace o státech	16
3.4 Veřejné mínění	21
4 Praktická část	23
4.1 Vývoj HDP v nově přijatých státech.....	23
4.2 Vývoj nezaměstnanosti v nově přijatých státech	26
4.3 Změna struktury hospodářství.....	28
4.4 Příspěvky a dotace EU	30
5 Návrh potenciálních změn	35
6 Výsledky a zhodnocení.....	38
7 Závěr.....	40
8 Seznam použitých zdrojů	41
8.1 Knižní zdroje.....	41
8.2 Internetové zdroje.....	43
9 Seznam obrázku	47
10 Seznam grafů	47
11 Seznam tabulek	47
12 Přílohy	48
12.1 Historie EU.....	48
12.2 Informace o státech	50

1 Úvod

Po 2. světové válce měla Evropa velký cíl. Udržet mír v Evropě, proto vysoce postavení členové vlád jednotlivých klíčových států přišli s myšlenkou Evropské integrace. Vše začalo v roce 1950, kdy vzniklo tzv. ESUO. Jednalo se o společenství států snažících se o trvalý mír a zachování kontroly nad těžbou uhlí a oceli. Zakládajících států bylo šest: Belgie, Itálie, Francie, Nizozemsko, Lucembursko a Německo. (Příloha 1 Historie EU)

Dnes ve 27 členských státech žije přes 500 milionů obyvatel a Evropská unie je jednou z nejvyspělejších oblastí na světě.

Ačkoli se Evropská unie potýká se značnými problémy, jako byla ekonomická krize v roce 2009, příliv uprchlíků ze zemí třetího světa, válka na Ukrajině a v neposlední řadě podvody s dotacemi, i přesto má tendenci neustále se rozšiřovat. Po největším rozšiřování v roce 2004, kdy se k EU připojila i naše země, se členství v EU dočkalo v roce 2007 a 2013 i Bulharsko, Rumunsko a Chorvatsko. Naopak v roce 2016 se rozhodl ostrovní stát Velká Británie pro tzv. Brexit čili vystoupení z EU.

Bulharsko a Chorvatsko jsou také potencionálními kandidáty na přijetí do Schengenského prostoru. To by znamenalo velký průlom zejména pro exportéry a importéry, jelikož by přeprava mezi státy probíhala rychleji než obvykle. Ze vstupu do „Schengenu“ by profitovali i turisté mířící na letní dovolenou, kteří by nemuseli čekat v dlouhých kolonách u hranic. Ovšem v dnešní době, kdy se státy marně snaží chránit hranice kvůli migrační krizi je vstup Chorvatska a Bulharska do Schengenského prostoru velmi nereálný.

Evropská unie je i přes značné problémy stejně stále žádanou organizací, do které se snaží dostat i další státy jako například Albánie, Černá Hora, Makedonie, Srbsko a v neposlední řadě stále diskutovanější Turecko, což pro mnoho lidí znamená také bezpečnostní riziko.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Bakalářská práce se zaměřuje na nově přijaté státy Evropské unie, Bulharsko a Chorvatsko.

Hlavním cílem této práce je zhodnotit pomocí metod analýzy a komparace ekonomickou situaci před a po přijetí do EU v nově přijatých státech EU. Dále navržení potencionálních změn v ekonomice vedoucí k lepšímu vývoji ekonomiky. Jedná se zejména o snahu většího zapojení na evropský trh a využití všech dostupných možností expanze průmyslu a obchodu.

Dílčím cílem je vytvoření uceleného přehledu o ekonomické situaci nově přijatých států Evropské unie. Zkoumán je vývoj makroekonomických ukazatelů, jako je HDP, HDP na jednoho obyvatele, nezaměstnanost, a to vše v komparaci se státy Evropské unie. Dalším dílčím cílem je zhodnocení ekonomických důsledků vstupem do EU pro nové členské země. Jedná se zejména o volný obchod, možnosti využití dotačních programů a zjednodušení cestování občanů EU.

2.2 Metodika

Bakalářská práce se skládá ze dvou částí, z teoretické a praktické části.

Teoretická část se zabývá popisem jednotlivých států, Kodaňskými kritérii, komparací odborných zdrojů a odborných článků ze světové i české literatury. Popisem jednotlivých nově přijatých států, a to hlavně s důrazem na jejich historii, ekonomiku, politiku a v neposlední řadě se zabývá zajímavostmi v procesu přijímání do EU. Také zkoumá přijímací procesy, jimiž státy musely projít pro připojení do Evropské unie.

Praktická část se naopak zabývá analýzou získaných dat, komparací nově přijatých států Evropské unie a současných států EU. Týká se to zejména vývoje hrubého domácího produktu, vývoje nezaměstnanosti v komparaci se státy EU 28. Praktická část dále zkoumá změnu struktury zaměstnanosti v nově přijatých státech před a po přijetí do Evropské unie v komparaci se státy EU 28. Zjišťuje, zda je v těchto zemích členství v EU přínosem či překážkou. Simulace navržených potencionálních změn a vliv na ekonomiku a zhodnocení, zda by tyto změny byly přínosem pro vybraný stát či nikoliv. V kapitole návrhy

potencionálních změn bakalářská práce zkoumá, jak by potencionální návrhy zlepšily ekonomiku, snížily nezaměstnanost a zvýšily podíl exportu na HDP.

V této bakalářské práci jsou použity mimo jiné modely analýzy (hrubého domácího produktu, nezaměstnanosti, změny struktury zaměstnanosti), komparace a simulace.

3 Teoretická východiska

3.1 Komparace odborných zdrojů

Hlavním pojmem integrace států do jednoho celku se nazývá Europeanizace. Vznikala v době studené války, kdy se v západní Evropě utvářely první procesy amerikanizace a sovětizace ve východní Evropě. Tyto dva proudy byly po sloučení po konci studené války nahrazeny právě pojmem europeanizace. (Hloušek, 2004) Pan profesor Hloušek tvrdil ve své knize Proces europeanizace a politické strany v kandidátských zemích vydané roku 2004, že skupiny států jako Bulharsko a Chorvatko mají před sebou ještě dlouhou cestu do Evropské unie. Naopak pan Balcerzak ve své knize tvrdí, že Evropa v roce 2015 realizovala polovinu strategie zvané Evropa 2020, která je zaměřena zejména na vytváření podmínek pro udržitelnou ekonomiku, zajištění vysoké úrovně zaměstnanosti, produktivity a sociální soudržnosti. (Balcerzak, 2015) Jako základ pro strategii Evropa 2020 byly zformulovány tři vzájemně se posilující priority:

1. Inteligentní růst – rozvoj ekonomiky založené na znalostech a inovacích
2. Udržitelný růst – podpora průmyslu méně náročná na zdroje, zaměření na ekologii a konkurenceschopnost
3. Růst podporující začlenění – podpora ekonomiky s vysokou zaměstnaností, sociální a územní soudržnost (Evropská komise, 2010).

Pro strategii Evropa 2020 se používají různé nástroje na monitorování trhu, například tzv. Evropský semestr. Ten se snaží koordinovat hospodářské záležitosti konkrétních států a poté na základě výsledků provede Evropská komise podrobnou analýzu. Následně dává státům doporučení na rozvoj ekonomiky. (Evropa 2020) Tyto nástroje jsou však velmi relativní, jelikož jednotlivé státy si chtějí ponechat svou suverenitu.

V obecnějším slova smyslu politická integrace za posledních deset let vzrostla díky úsilí všech států. Snažila se definovat normy a hodnoty, které jsou prvořadě pro Evropskou unii jako celek, a to bylo podle některých vědců důležitým krokem ke změně Evropské ústavy. (Rittberger/Schimmelfenning, 2006) Byl to impuls k rozšíření EU, a to o státy východní Evropy. Díky této změně v letech 2004 až 2007 mohlo dojít k politické integraci v nových členských státech. (Dmitrova, 2015)

Bulharsko a Rumunsko vstoupily do EU dne 1. ledna 2007, v návaznosti na úspěšnou integraci zemí západního bloku. Tyto země byly konfrontovány s úkolem dohnat ekonomiky západní Evropy. (Sachs1996) Evropské země přijaly zásadní kroky směrem k ekonomické integraci v posledních desetiletích, včetně liberalizace kapitálových trhů a trhů práce, harmonizace daňové politiky a založení Evropské hospodářské a měnové unie (EMU). (Borsi, Metiu, 2013) Navíc Maastrichtská smlouva z roku 1992 stanovila program pro nominální a reálné konvergence před vstupem do EMU a Evropská komise předložila řadu politických iniciativ zaměřených na snižování regionálních hospodářských rozdílů a zlepšování konkurenceschopnosti mezi členy EU. (Evropská komise, 2007)

Bulharsko bylo přijato s určitými podmínkami (viz vstup Bulharska do EU). Hlavní podmínkou přijetí Bulharska do EU bylo snížení korupce. Evropská komise má stále dohled nad Bulharskem a Rumunskem, i přesto je zde stále s korupcí problém. Podle zpráv EK se korupce v Rumunsku snižuje rychleji než v Bulharsku, kde je pokrok stále nedostatečný. Také je problém s každodenní korupcí, ta je zejména v nemocnicích a při kontrolách na silnicích. V zemi je, podle Sofijského centra pro výzkum demokracie, dáno cca 158 tisíc úplatků měsíčně. (ČTK, 2015)

Chorvatsko se stalo členem 1. ledna 2013. Muselo změnit mnoho věcí před vstupem do EU. Se zajímavou analýzou přispěl pan Wunch, když publikoval svůj výzkum o nevládní organizaci této země. Chorvatská nevládní organizace pomáhala před vstupem do EU s plněním přístupových podmínek v oblasti lidských práv, demokratizace a soudních reforem. Při předvstupních a během závěrečných vyjednáváních se tento vliv výrazně zvýšil a pomohl tak k úspěšnému vstupu do EU. Tyto výsledky měly zdůraznit důležitost domácí agentury. Poté co jednání o přistoupení byla uzavřena, agentura se zaměřila na řešení problémů na domácí půdě. Tato řešení nebyla však už tak vnímavá k požadavkům EU, tak se vliv Chorvatské nevládní organizace vrátil zpět na nízkou úroveň. (Wunch, 2016)

Někteří Chorvaté měli ze vstupu do EU strach, zvláště rybáři. Kvůli Společné rybářské politice museli vyměnit své sítě, aby vyhověli pravidlům EU. Dále rybáři čelí stále větší konkurenci. Chorvatsko tak žádalo o dodatečné výjimky, aby nedopadlo jako sousední Slovinsko, kde po vstupu do EU nastal velký pokles v rybolovu. Rybáři se obávali konce jejich profese. (Euractiv.cz, 2013) Velký problém měl také lodní průmysl, ten trpěl nízkou konkurenceschopností, tudíž přistoupení do EU mělo za následek změnu lodního průmyslu, a tudíž i velké propouštění zaměstnanců. (Radič, 2013)

Ačkoli se členství v EU a jeho rozšiřování zdá jako velká výhoda jednotlivých států, tak nastává i jev zvaný „Únava z rozšíření“. Udává se, že pokud se počet států v EU zvyšuje, tak přibývají neshody mezi stávajícími státy a kandidátskými zeměmi. Neshody nebývají jen mezi státy EU a přistupujícími státy, ale i mezi kandidátskými zeměmi samotnými. EU se snaží obyvatele kandidátských zemí motivovat, jako například Srbsku EU slíbila lepší vízové podmínky. Ačkoli EU obyvatele kandidátských zemí motivuje, nemůže garantovat jejich přijetí do organizace. (Vlasák, 2014)

V poslední době se Evropa potýká s celou řadou dalších problémů. Od migrační krize až k podvodům s dotacemi. Na to jednotlivé Evropské státy reagují různě. Například tyto problémy vedou k vzestupu nacionalistické politiky. Hlavní představitelé EU, jako například Juncker nebo Schulz tak kritizují nové členské země, kvůli jejich postojům a tvrdí, že je nedostatek skutečných státníků. Také se jim nelíbí neschopnost přispívat do Evropské unie, což je velký problém. (ČTK, 2016)

3.2 Kodaňská kritéria

Kodaňský summit se konal v červnu roku 1993. Tímto začalo masivnější rozšiřování EU. Po pádu železné opony byla nabízena postkomunistickým zemím vyšší integrace do Evropy, a to připojením do vojenské spolupráce zajišťované organizací NATO a možností připojení do Evropské unie.

Obrázek 1 Kodaň – hlavní město Dánska, kde se konal Kodaňský summit Zdroj: Aktuálně.cz

Kodaňská kritéria jsou pravidla, která určují, zda je země způsobilá k členství v Evropské unii. Kritéria vyžadují, aby stát zachoval demokracii a chránil lidská práva. Dále zda stát má fungující tržní hospodářství a přijímá závazky a záměr EU.

Členství vyžaduje, aby kandidátská země docílila stability, která zaručuje demokracii, právní stát, ochranu lidských práv a respektování a ochranu menšin, dále aby dosáhla existence fungujícího tržního hospodářství, stejně jako schopnosti vypořádat se s konkurenčním tlakem a tržními silami v rámci Evropské unie. Členství předpokládá schopnost kandidáta přijmout závazky spojené s členstvím, to znamená, že musí dodržovat politické, hospodářské a měnové cíle. (Copenhagen European Council, 1993)

Přijetí do EU je závislé na těchto pravidlech. Je zakotveno ve smlouvě o evropské unii, a to konkrétně v článku 49 Smlouvy o Evropské Unii:

„Každý evropský stát, který uznává hodnoty uvedené v článku 2 a zavazuje se k jejich podpoře, může požádat o členství v EU. O této žádosti je informován Evropský parlament a vnitrostátní parlamenty. Žadatelský stát podává svou žádost Radě, která rozhoduje jednomyslně po konzultaci s Komisí a po obdržení souhlasu Evropského parlamentu, který se usnází většinou hlasů všech svých členů. Kritéria pro přistoupení, na nichž se dohodne Evropská rada, budou zohledněna. Podmínky přijetí a s ním spojené nezbytné následné úpravy smluv, na nichž je Evropská unie založena, jsou předmětem dohody mezi členskými státy a žadatelským státem. Tato dohoda vyžaduje ratifikaci všemi smluvními státy v souladu s jejich ústavními předpisy.“ Převzato z: (Smlouva o Evropské unii, článek 49)

Pan inženýr Dušek ve své knize Historie a organizace EU vysvětluje potřebu kodaňských kritérií zejména v politické a ekonomické oblasti kvůli tomu, že země východní Evropy se výrazně odlišovaly od předchozích kandidátů. Kandidátská země má být schopna převzít závazky vyplývající ze členství a zároveň má být schopna splňovat politické a hospodářské podmínky. Tato kritéria byla později doplněna o potřebu přijaté Evropské legislativy.

Vstup do EU je velmi zdlouhavý. Trvá většinou i několik let a je zapotřebí splnit všechny podmínky. (Dušek, 2007)

Kodaňská kritéria:

- Právní kritéria – zajišťují stabilní státní orgány, které zaručují demokracii, dodržování práv občanů, právní stát a ochranu menšin.
- Ekonomická kritéria – kandidátský stát musí být schopen vyrovnat se k konkurencí z ostatních zemí a musí mít fungující tržní hospodářství.

- Zavázat se k plnění záležitostí vyplývajících z členství, to znamená, že stát musí podporovat cíle EU.

Státy musí přijmout mnoho nových opatření, pravidel a předpisů. To s sebou nese i velkou finanční náročnost, proto se zemím poskytuje finanční, administrativní, ale i technická pomoc. (Euroskop.cz)

I přes takto stanovené podmínky si EU vyhrazuje právo rozhodnout, kdy bude připravena přijmout nové členy. (Dušek, 2007)

3.3 Informace o státech

Historie Bulharska

Historie Bulharska je velmi bohatá. Počátky sahají až do 8. století př. n. l., kdy území dnešního Bulharska ovládal kmen Thráků. Zmínky o tomto kmenu jsou však velmi kusé, jelikož kmen Thráků neměl vlastní písmo. Vše, co o kmenu Thráků víme, je pouze ze zmínek antických autorů, protože Bulharsko bylo v té době řeckou kolonií. Řecko disponovalo koloniemi hlavně na pobřeží, kde zakládalo města jako Kaliakra, Balčik, Pomorie, Sozopol nebo nejslavnější Nesebar. Po Řecké nadvládě následovalo dlouhé období nadvlády Římské říše. Thrákové však dlouhá léta vzdorovali, a tak jejich připojení k Římanům následovalo až v roce 45. n. l.

První Bulharský stát existoval v roce 681-1018, měl za cíl chránit Bulhary a Slovany před Byzantskou říší. Vztahy mezi kmeny však nebyly rovnoprávné, což vedlo k rozpolcenosti obyvatelstva a následné porážce Byzantskou říší. Poté nastal rozvoj křesťanství, vlády se v roce 893 ujal nepochybně nejvýznamnější bulharský panovník Symeon I. Ten měl za cíl povznést Bulharsko na úroveň vyspělé Byzance a dále rozšířit území Bulharska. Po jeho smrti začal velký úpadek Bulharska, a to díky početným válkám. Tento úpadek byl signálem pro Byzancii podmanit si Bulharsko. To trvalo až do roku 1185. Následovala 2. bulharská říše a dlouhá řada bojů o moc a území, ale na druhou stranu také kulturní a hospodářský rozkvět, který trval až do počátků turecké nadvlády v roce 1396. Bulharský lid byl velmi diskriminován. Půdu drželi bohatí Turci nebo sultánská rodina. Byly bořeny křesťanské kostely a na jejich místo stavěny mešity. Bulharští občané byli nuceni bojovat v řadách turecké armády, která chtěla dále expandovat do Evropy. (Amort, 1980)

Osvobození v letech 1877-1878 bylo ve znamení národního obrození. Lidé byli hrdí na svou státní příslušnost a následoval už spíše diplomatický proces o hranice Balkánu. Po 1. světové válce Bulharsko přišlo o rozlehlé území u Egejského moře. Ve 2. světové válce se připojilo k fašistickému hnutí. To potlačil SSSR, který svrhl monarchofašistickou diktaturu. (Rychlík, 2000)

Po válce se země stala součástí SSSR. Bulharská lidová republika byla vyhlášena v roce 1946, což znamenalo nutný odchod carské rodiny do zahraničí. K moci se dostali jako ve zbytku SSSR komunisté. Odstoupení komunistického vůdce Todora Žižkova v roce 1989 znamenalo o rok později první svobodné volby. Začal proces demokratizace. (Rychlík, 2000)

V roce 2004 vstoupilo Bulharsko do NATO. O tři roky později se stalo členem EU.

Historie Chorvatska

První zmínky o obydlí území dnešního Chorvatska jsou z doby bronzové, kdy se zde usídlil kmen Dalmatů. Tento kmen si byl vědom významné strategické polohy a byl znám pro svoje schopnosti na moři, zejména při mořeplavectví a rybolovu. V dalších letech se zde usídlil kmen Ilyrů, kteří jsou s velkou pravděpodobností předchůdci Albánců. Někteří historikové tvrdí, že jejich kultura se dostala i na naše území známá jako lužická kultura doby bronzové. (Rychlík, 2007)

Následovala válka mezi Římem a Ilýrií, jelikož Ilyrové na moři útočili na římské lodě. Válka trvala celých deset let a měla za důsledek začlenění území dnešního Chorvatska do Římské říše. Poté co se Římská říše v roce 305 n.l. rozdělila na dvě poloviny západní a východní, následoval počátek dlouhodobých konfliktů, protože dělicí linie procházela středem Jugoslávie, což mělo za následek smísení kultur a neshody.

První zmínka o názvu země se objevuje v roce 852. Prvním knížetem je Tomilav, za vlády jeho a jeho nástupců musela země čelit bojům Byzancie, Benátek, Uherského království a v neposlední řadě o několik let později i Turkům. Po jejich porážce v 17. století se k moci dostali Habsburkové, a tím se stalo území součástí Rakouského císařství.

Po skončení první světové války, jež měla za důsledek rozpad Rakouska Uherska, vzniklo na území bývalé Jugoslávie Království Srbů, Chorvatů a Slovinců. Tento krok se ukázal jako velmi nevhodný, jelikož na tomto území převládala tři náboženství (křesťanství pravoslavné a katolické a islám). Dále byl problém v rozdílnosti kultur, ekonomické a sociální vyspělosti. Po druhé světové válce bylo Chorvatsko připojeno k Jugoslávii. V 90. letech se Jugoslávie začala rozpadat. Chorvatsko v roce 1991 vyhlásilo nezávislost.

To rozpoutalo válečný konflikt, který se s přestávkami vlekl až do roku 1995. Mohla za to zejména historicko – náboženská nenávisť mezi Srby a Chorvaty. V roce 2013 Chorvatsko přistoupilo k EU. (Rychlík, 2007)

Obrázek 2 Bývalá Jugoslávie Zdroj: Novarepublika.cz

Vstup Bulharska do EU

8. 8. 1988 začalo Bulharsko oficiálně spolupracovat s EHS a díky tomu se o dva roky později zúčastnilo programu PHARE. To mělo za důsledek čerpání peněz a zlepšení obchodních a hospodářských vztahů. Zájem o členství v EU mělo Bulharsko už v roce 1990 a o pět let později podalo oficiální žádost. Původně mělo být Bulharsko členem už v roce 2004 stejně jako Česká republika, ale jelikož mělo problém se splněním vstupních podmínek, tak se stalo členem až v roce 2007 stejně jako sousední Rumunsko. O přístupu mělo původně rozhodnout referendum jako v České republice, ale nakonec o vstupu rozhodl bulharský parlament. (Euroskop)

Souhlas, který byl zásadní pro vstup obou zemí vyslovil Evropský parlament 13. dubna 2005. Pro Bulharsko v EU hlasovalo 522 europoslanců, proti 70. 69 členů se hlasování zdrželo. (Evropský parlament, 2006)

Bulharsko se stalo členem i přes to, že nesplnilo všechny vstupní podmínky. Země musela slíbit rychlé řešení problémů. Hlavním problémem bylo zvýšení organizovaného zločinu, nedostatečný boj proti obchodu s lidmi a drogami, nízká kontrola hranic, korupce a nedostatečná reforma soudnictví. Evropská komise proto zavedla velmi přísná ochranná opatření, kvůli možným rizikům. Pokud nebude Bulharsko plnit sliby, ke kterým se zavázalo tak budou následovat tvrdé finanční postihy, kontroly soudnictví zejména v boji s organizovaným zločinem, zákaz exportu nevyhovujících výrobků do zemí EU a zákaz volného pohybu osob. (Stojarová, 2007)

Obavy vyjadřoval parlament také nad špatnými podmínkami (zejména hygienickými) v bulharských dětských domovech a ústavech pro mentálně a tělesně postižené. (Evropský parlament, 2006)

Další velký problém byl s jadernou elektrárnou Kozloduj. Ta totiž nevyhovovala evropským bezpečnostním předpisům a musela být uzavřena. Tato skutečnost se však nelíbila obyvatelům, jelikož díky této elektrárně bylo Bulharsko soběstačné ve výrobě elektrické energie, a dokonce elektřinu vyváželo i do okolních zemí. Kauza s jadernou elektrárnou nepostihla jen obyvatele, ale také oblast politiky. V té době vládlo hnutí Simeona II., který se zasloužil o vstup Bulharska do NATO a EU, ale i přes tyto úspěchy jeho popularita značně poklesla. (Stojarová, 2007)

Dále by se Bulharsko rádo stalo členem Eurozóny a tím by nahradilo svou měnu „leva“ za evropskou měnu. Zatím není stanoven žádný termín. Bulharsko přijme evropskou měnu až ve chvíli, kdy splní podmínky pro přijetí eura. Pokud by se chtělo samo rozhodnout, zda měnu přijme, či nikoliv, nebude na to brán zřetel, jelikož nemá pravomoci jako Dánsko či VB, které se o přijetí jednotné měny mohou rozhodnout samy. (Evropská centrální banka, 2007)

Bulharsko má také zájem stát se členem Schengenského prostoru. Nyní jsou lety z této země do států Schengenského prostoru tzv. „externími lety“ a musí být provedena hraniční kontrola. Občané EU mají však při cestování v rámci EU právo volného pohybu bez ohledu na to, zda je daná země součástí schengenského prostoru, či nikoli. Při vstupu na území Bulharska se občané EU obvykle podrobují pouze minimálním kontrolám k ověření totožnosti na základě cestovních dokladů (cestovního pasu nebo občanského průkazu). (Evropská komise, 2014)

Předpokládalo se, že i díky vstupu Bulharska do EU bude pro obyvatele tohoto státu jednodušší odcestovat za prací do západních států EU a že doplní pracovní pozice, o které není u rezidentů příliš velký zájem. Týká se to pozic v zemědělství, stavebnictví, pomocných prací v restauracích a nemocnicích. Lidé z východní Evropy jsou totiž vnímáni jako levná pracovní síla.

Velký milník Bulharska EU nastane v roce 2018, kdy se poprvé stane předsednickou zemí EU.

Vstup Chorvatska do EU

Chorvatsko má nejrychleji rostoucí ekonomiku ze zemí Balkánu, má strategickou pozici jak v oblasti energetiky, tak v lodní dopravě, a to je pro Evropskou unii velmi přínosné.

Chorvatsko je nástupnickou zemí bývalé Jugoslávie, od které se oddělilo v červnu roku 1991. Vyhlášení nezávislosti společně se Slovinskem vedlo k válečnému konfliktu, který trval s přestávkami až do druhé poloviny devadesátých let. Prakticky ihned poté začal dialog s Evropskou unií. (Euroactiv.cz, 2013).

První oficiální kroky začaly v roce 2001, kdy uzavřelo Chorvatsko s EU stabilizační a asociační dohody. Ty měly zformalizovat jejich vztahy. (SAA;Stabilisation and Association Agreement).

Kandidátskou zemí se stalo v roce 2004. Přístupové rozhovory s Evropskou unií byly zahájeny ve stejný den jako s Tureckem, a to 3 října 2005. Nebylo však vůbec jisté, zda vůbec rozhovory začnou díky minulé neochotě ze strany Chorvatska kvůli spolupráci s Mezinárodním soudním tribunálem pro bývalou Jugoslávii tzv. ICTY 1. Nakonec udělalo, Chorvatko, velký pokrok hlavně při hledání generála Ante Gotoviny, jež nechvalně proslul během takzvané operace Bouře v srpnu 1995. Tato akce byla namířena proti chorvatským Srbům. Při této akci Gotovina velel a chorvatská armáda dobyla oblast Srbska. Bylo zabito nejméně 150 civilistů a 150 000 – 200 000 lidí muselo uprchnout. Gotovina byl zatčen na konci roku 2005, byl obviněn z válečných zločinů. Svou vinu ale popřel. Po vleklých soudních sporech Gotovina byl v roce 2012 osvobozen, což vedlo k vlně nelibosti zejména ze strany Srbska. Ale Chorvatsku i tak samotné dopadení výrazně přispělo k zahájení přístupových rozhovorů, jelikož toto byla poslední zbývající podmínkou pro vstup.

Jednání však nebyla jednoduchá. Jednak zde byly spory se Slovinskem o pobřeží jaderského moře, tento spor sice není dosud dořešen, avšak nakonec toto pro Chorvatsko po vzájemné dohodě nebylo problémem pro vstup do EU. Jednak zde byl další spor, a to o peníze občanů Chorvatska. Částku 172 milionu eur, kterou měli občané Chorvatska ve zkrachovalé Lublaňské bance, požaduje tisíce Chorvatů zpět.

Po vstupu do EU by tak Slovinko muselo částku Chorvatům vyplatit, načež Slovinko chtělo vstup Chorvatska vetovat. Spor bude řešit Banka pro mezinárodní vyrovnávání plateb ve Švýcarsku. Před vstupem do EU země dostala poslední požadavky na deset oblastí, které by měla vylepšit. Týkalo se to oblasti soudnictví, konkurenceschopnosti, vyšetření válečných

¹ICTY je zkratka pro *Mezinárodní tribunál pro stíhání osob, které jsou odpovědné za závažná porušení mezinárodního humanitárního práva, která byla spáchaná v bývalé Jugoslávii, a to od roku 1991*

zločinů, migrace, ochrana hranic, spolupráce s ICTY, boj s organizovaným zločinem a s korupcí (Dušek, 2007).

Vstup Chorvatska do EU je přínosem i pro obyvatele ostatních států EU. Chorvatsko sice není členem Schengenského prostoru, takže fronty na hranicích při čekání na letní dovolenou stále probíhají, ale zjednodušily se ostatní věci, jako například nově turisté nemusí dokládat původ převážených věcí, dále se změnilo také limity na dovoz určitých komodit pro osobní spotřebu, například piva. Pro obyvatele EU nastala také změna ve zdravotní péči v Chorvatsku. Držitelé Evropského zdravotního průkazu mají nárok na nezbytnou péči po celou dobu pobytu v zahraničí. (Bojčev, 2013)

3.4 Veřejné mínění

Bulharsko

V Bulharsku neprobíhalo referendum o vstupu do EU, jelikož rozhodoval parlament. I přes tuto skutečnost studie Eurobarometru ukázala, že pro vstup bylo celkem 85 % obyvatel Bulharska, naopak pro nepřistoupení pouze 5 %.

Dále studie z roku 2005 ukázala, že 50 % občanů EU bylo pro členství Bulharska v EU, proti bylo 36 % občanů EU. Nejvíce odpůrců bylo v Německu a Rakousku. Naopak nejvíce příznivců rozšiřování EU najdeme v severských státech, pobaltských státech, České republice, Slovensku, Slovinsku, Řecku a Kypru. (Ec.europa.eu, 2005)

V České republice bylo pro rozšíření EU o Bulharsko 66 % obyvatel, proti hlasovalo celkem 27 % dotázaných. Zbýlých 7 % obyvatel neví, zda by přijali Bulharsko do EU. (Eurobarometr)

Podle výsledků Eurobarometru z května 2015, se 55 % občanů staví pro zavedení eura, 40 % věří v pozitivní dopady zavedení eura (což je o 4 % více než v roce 2014) a 30 % si přeje co nejpozdější zavedení eura. (Euroactiv, 2015)

Chorvatsko

Naopak v Chorvatsku o členství v Evropské Unii rozhodovali sami obyvatelé. Účast při referendu byla však velmi nízká. Pouze 44 % obyvatel se dostavilo k volbám. Z tohoto počtu hlasovalo celkem 66 % voličů pro vstup do EU. (Aktuálně.cz, 2013)

Kdyby záleželo na obyvatelích Evropské unie, tak by pro přijetí Chorvatska hlasovalo celkem 51 % občanů EU.

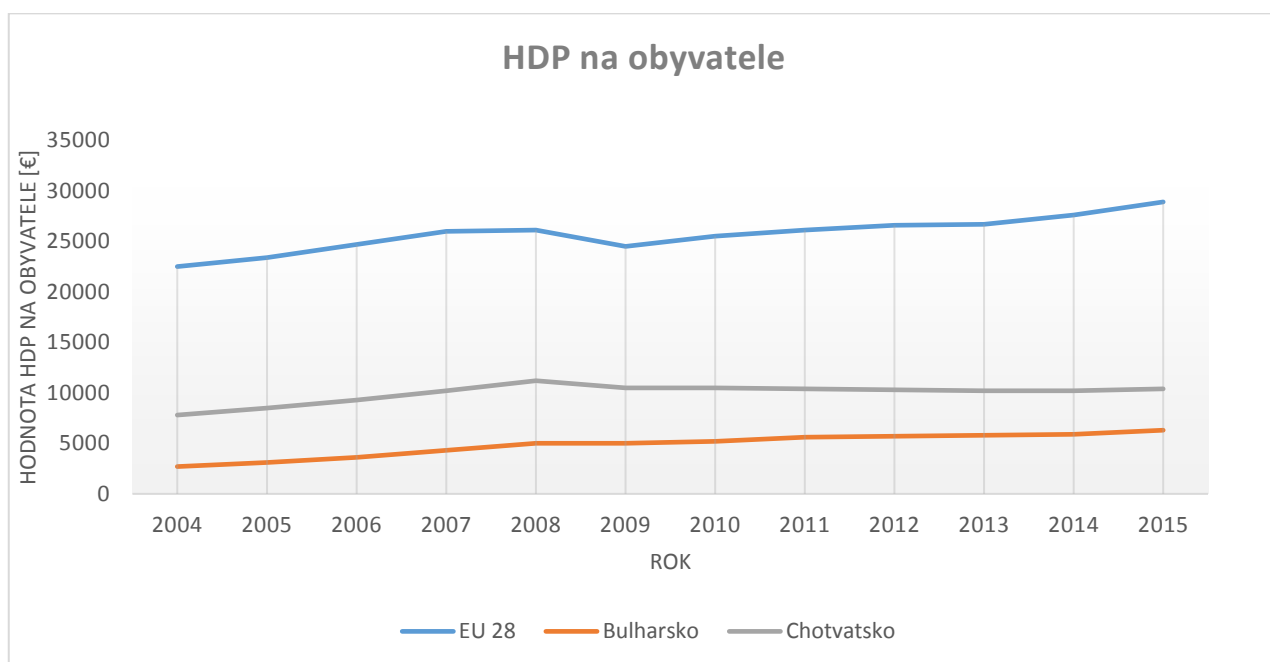
V České republice jsou naopak obyvatelé otevřenější pro rozšiřování. Pro by hlasovalo celkem 78 % dotázaných, proti by bylo pouze 16 % a zbylých 6 % neví, zda by přijalo Chorvatsko do EU. (Eurobarometr)

Od návrhu vstupu do eurozóny země ustoupila z důvodu rekordně dlouhé hospodářské krize. Studie Eurobarometru z května 2015, však ukázala, že 53 % občanů je pro zavedení eura. (Euroactiv.cz, 2015)

4 Praktická část

4.1 Vývoj HDP v nově přijatých státech

HDP, v kupních cenách, je součtem hrubé přidané hodnoty všech výrobců rezidenty v hospodářství, plus veškeré daně produktů a minus veškeré dotace, které nejsou zahrnuty v hodnotě výrobků. Je vypočítán bez odpočtů na pokles ceny vyrobeného zboží majetku nebo poškozování a znehodnocování přírodních zdrojů. Údaje jsou uvedeny v běžných amerických dolarech. Údaje dolar za HDP jsou převedeny z domácích měn (leva) s použitím jediného roku oficiálního kurzu. Ačkoli široce sledován, nemusí být vždy nejvíce relevantní na ekonomické výkonnosti. Mnohé statistické úřady zejména v rozvojových zemích, čelí vážným omezením ve zdrojích, času, školení a rozpočtů potřebných k výrobě spolehlivé a komplexní statistiky národních účtů. Mezi problémy, které komplikují tyto statistiky, patří míra nehlášené ekonomické aktivity v neformální nebo sekundární ekonomice. V rozvojových zemích je buď velký podíl zemědělské produkce (protože je spotřebována v domácnosti), nebo nejde vyměnit za peníze. (Worldbank)

Graf 1 HDP na obyvatele Zdroj: Eurostat

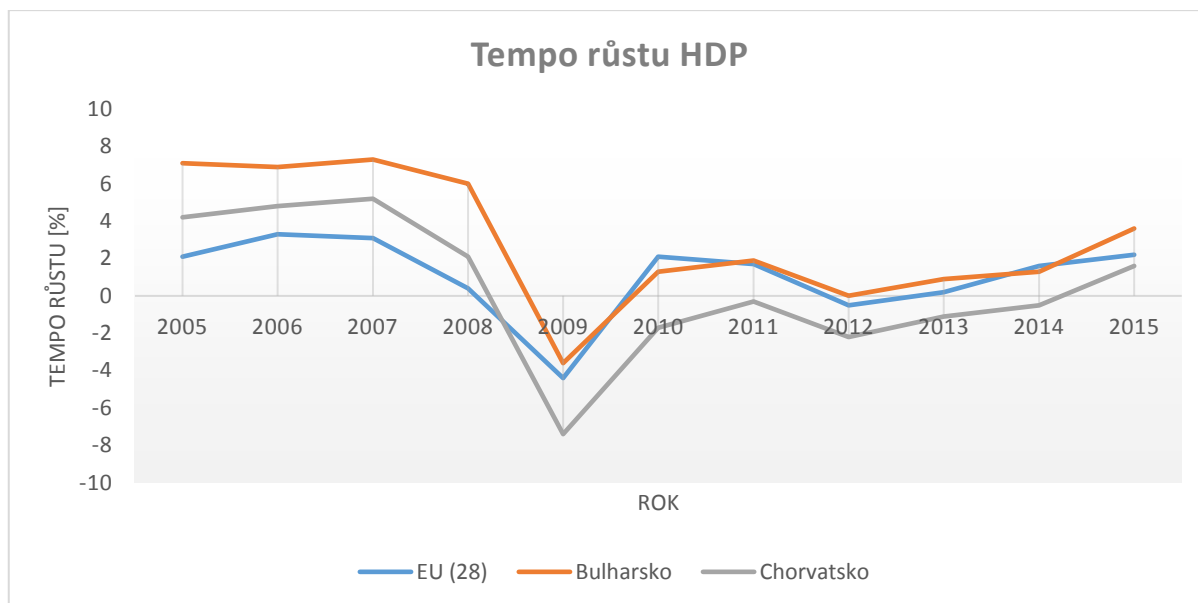
Na grafu můžeme vidět vývoj HDP na obyvatele v Bulharsku a Chorvatsku v kontextu s hodnotou HDP v EU (28).

Od počátku nového tisíciletí se hrubý domácí produkt v Bulharsku postupně zvyšoval. Bulharsku se podařilo získat značné množství přímých zahraničních investic. Do roku 2008 podávalo velmi silný ekonomický výkon. Zlom nastal až v roce 2009, kdy se Bulharsko dostalo se zpožděním do ekonomické recese, která začala v roce 2007. Krize v této zemi byla relativně menší než v ostatních vyspělejších částech světa, a to díky menší otevřenosti ekonomiky a nižší orientaci na export do zemí EU. Průběh ekonomické krize byl standardní a očekávaný. (Karpová, 2010) Bulharsko znamenalo pokles ekonomiky o 5,5 % v roce 2009, ale rychle obnovilo na rozdíl od jiných balkánských zemí kladně úroveň růstu na 0,2 % v roce 2010. Od tohoto roku hrubý domácí produkt stabilně stoupá. Nicméně růst byl nadále slabý i v následujících letech. Hodnoty velikosti hrubého domácího produktu, který byl před krizí, bylo dosaženo opět až v roce 2014. Od té doby se HDP zvyšuje.

Bulharsko má HDP na osobu stále jen na úrovni asi poloviny průměru EU-27, zatímco nominální HDP země na obyvatele je asi 20 % průměru EU-27. Nicméně Bulharsko se řadí na 38. pozici ve snadnosti podnikání, což je výše než většina ostatních východoevropských států. V ekonomické svobodě světového indexu překonalo i například Belgie, Španělsko, Polsko, Maďarsko, Portugalsko. Bulharsko má také nejnižší osobní i firemní sazby daně z příjmů v EU. Také má druhý nejnižší veřejný dluh ze všech členských států Evropské unie tj. 16,2 % HDP v roce 2010. (CNN, 2010)

Během sledovaných 11 let se HDP Bulharska zvedl více než dvojnásobně, protože i kvůli ekonomické krizi začali investoři klást důraz na efektivnost a úspory, a protože Bulharsko nabízí levné pracovní síly, tak nabízí ideální prostor pro investice. (Aktualně.cz, 2014)

V posledních letech se výrazně vylepšily ekonomické podmínky pro růst HDP. Jde zejména o slabší euro, nižší ceny ropy a oslabení eura vůči dolaru. Motory růstu byly čisté exporty a mírný nárůst domácí poptávky. Dále pak zrychlené čerpání finančních prostředků z EU v roce 2015. V tomto příznivém ekonomickém prostředí se domácí trh práce vyznačuje zejména zvyšováním zaměstnanosti, nárůstem počtu pracovních míst (v zemědělství, průmyslu a službách) a rozvojem zpracovatelského průmyslu. (Eures, 2016)

Graf 2 Tempo růstu HDP Zdroj: Eurostat

Období po roce 2000 bylo Chorvatsko známo svým hospodářským rozvojem a růstem. Nová vláda v čele s prezidentem, provedla řadu strukturálních reforem poté, co vyhrála parlamentní volby dne 3. ledna 2000. Země se vynořila z recese ve 4. čtvrtletí roku 1999 a růst se rozvinul v roce 2000. (Benczes, 2014) Vzhledem k celkovému zvýšení stability se ekonomické hodnocení země zlepšilo a úrokové sazby klesly. Hospodářský růst v roce 2000 byl stimulován a úvěrový boom vedl k nově privatizovaným bankám, kapitálovým investicím (zejména v silniční výstavbě) oživení v oblasti cestovního ruchu a vyšším spotřebitelským výdajům. Inflace zůstala nízká a měna (kuna) stabilní.

Hospodářský růst byl zraněn globální finanční krizí. Bezprostředně po krizi se zdálo, že Chorvatsko neutrpělo vážné následky, jako některé jiné země. Nicméně vzhledem k finanční krizi, která zasáhla Chorvatsko ke konci roku 2008, ztratilo mnoho podniků z oblasti zemědělství a průmyslu konkurenceschopnost, a to hlavně díky globalizaci, a musely se podrobit restrukturalizaci. V roce 2009 krize nabrala na obrátkách a HDP rostl pomalejším tempem. To pokračovalo i v průběhu roku 2010. V roce 2011 se HDP stagnoval, protože tempo růstu bylo nulové. Chorvatsko bylo od roku 2009 do roku 2014 stále v ekonomické krizi. HDP se během tohoto období snížil až o 13 %. Od konce roku 2014 se HDP začal opět zvyšovat. Podle odborníků by měla země zajistit lepší podmínky pro zahraniční investory. (Eures, 2016)

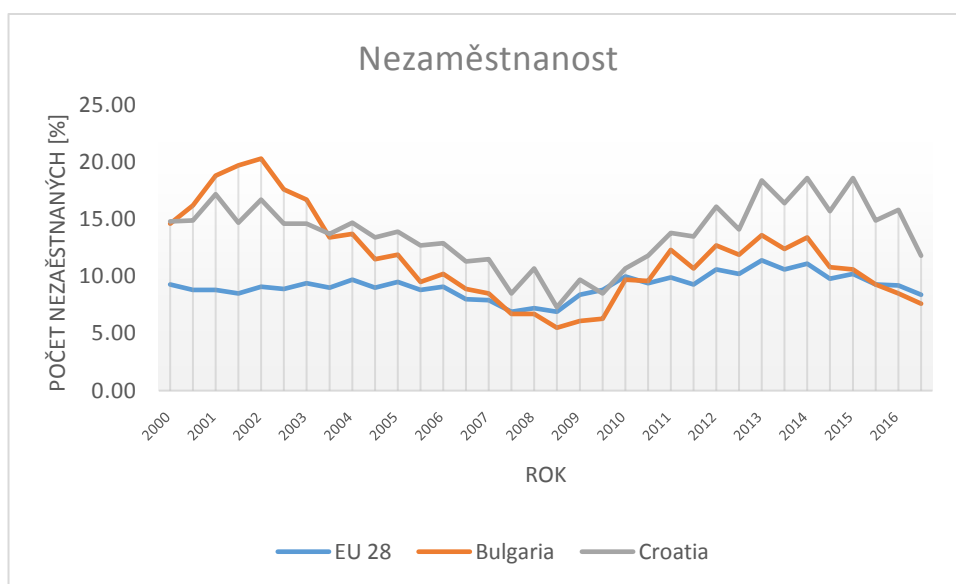
Po negativním trendu posledních let nastal obrat v roce 2015. Meziroční růst reálného HDP vzrostl z 0,2 % a v posledním čtvrtletí roku 2014 na 0,5 % v prvním, 1,2 % ve druhém

a 2,8 % ve třetím čtvrtletí roku 2015. Chorvatsko se tím pádem stalo jednou z nejrychleji rostoucích ekonomik EU ve třetím čtvrtletí roku 2015. (Eures, 2016)

Chorvatská ekonomika je silně závislá na velkých ekonomikách v Evropě a jakýkoliv nepříznivý vývoj těchto větších ekonomik EU má rovněž negativní dopad na Chorvatsko. Itálie, Německo a Slovinsko jsou nejdůležitějšími obchodními partnery. Navzdory poměrně pomalému zotavení po recesi je Chorvatsko z hlediska příjmu na jednoho obyvatele stále před některými členskými státy Evropské unie, například před Bulharskem a Rumunskem. Pokud jde o průměrné měsíční mzdy je Chorvatsko před devíti členy EU (Česká republika, Estonsko, Slovensko, Lotyšsko, Polsko, Maďarsko, Litva, Rumunsko a Bulharsko). (ČSÚ)

4.2 Vývoj nezaměstnanosti v nově přijatých státech

Celkově v rámci Evropské unie nezaměstnanost klesá. Je to dáno silnou ekonomikou a orientací na export. Tento trend se očekává i v budoucnu. Avšak počet nezaměstnaných se liší v jednotlivých zemích. Nejvyšší počet nezaměstnaných můžeme najít v Německu, Rakousku a Británii. Naopak nejnižší procento nalezneme překvapivě zejména v postkomunistických státech.

Graf 3 Nezaměstnanost ve státech Zdroj: Eurostat

Na začátku nového tisíciletí nezačala bulharská ekonomika vůbec dobře. Nezaměstnanost se zvyšovala a ekonomika si nevedla vůbec dobře. Míra nezaměstnanosti se pohybovala ve všech postkomunistických zemích ve dvouciferných číslech, dosahovala

vysokého bodu tj. 19 procent v roce 2000. Od té doby se míra nezaměstnanosti výrazně snížila s tvorbou nových pracovních míst v soukromých i státních podnicích. V roce 2005 oficiální údaj o nezaměstnanosti byl 11,5 procenta. V průběhu roku 2009 dopadla světová krize na bulharskou ekonomiku, prognózy nebyly příznivé, ale do značné míry se nenaplnily. Přestože trpěla ekonomika Bulharska méně než nejhůře postižené země, znamenalo to, že stejně nezaměstnanost zůstala trvale na vysoké úrovni kolem 10 %. Podle údajů z průzkumu pracovní síly Národního statistického institutu bylo ve třetí polovině roku 2015 v Bulharsku 3 384 000 ekonomicky aktivních osob, z nichž 3 320 800 bylo ve věkové skupině 15-64 let. Míra ekonomické aktivity pro tuto věkovou skupinu je 70,4 %. Počet zaměstnaných osob se zvyšuje ve srovnání s předchozím rokem. Za prvních jedenáct měsíců roku 2015 míra nezaměstnanosti v Bulharsku ve věkové skupině 15-74 let (podle údajů Eurostatu srovnatelné s údaji jiných členských států EU), činila 9,7 %. V EU 28 v průměru 9,5 % a Eurozóna (EU 19) v průměru 11 %. Nejvíce hmatatelný růst zaměstnanosti byl zaznamenán ve městech jako Varna, Sofii a Veliko Tarnovo, zatímco region Plovdiv utrpěl největší počet ztrát pracovních míst. Nezaměstnanost velice ovlivňuje zejména sezónní zaměstnanost. (Eures, 2016)

Koncem roku 2003 nová vláda převzala Chorvatský úřad. Nezaměstnanost klesala, poháněná rostoucí průmyslovou produkcí a rostoucím HDP, tudíž to nebyly jen sezónní změny z cestovního ruchu. Nezaměstnanost v Chorvatsku se postupně snižovala až do roku 2009.

Největší počet pracovníků je ve velkoobchodu a maloobchodu, výrobním a zpracovatelském průmyslu, stavebnictví, ubytovacích a stravovacích služeb a veřejné správy a obrany – to jsou činnosti, kde se vytváří nejvíce pracovních míst.

Vzhledem k tomu, jak globální krize zasáhla zemi, míra nezaměstnanosti se zvýšila, což vedlo ke ztrátě více než 100.000 pracovních míst. Vzhledem k tomu, že nezaměstnanost dosáhla minima roku 2008, kdy průměrná roční míra byla 8,6 %. Roční průměrná míra nezaměstnanosti v roce 2014 byla 17,3 %, a to znamená, že Chorvatsko dosahuje třetí nejvyšší nezaměstnanosti v Evropské unii, po Řecku (26,5 %) a ve Španělsku (24 %) V lednu 2014 dosáhla vrcholu při 22,4 %. Svůj podíl na tom nese přílišné spoléhání se na cestovní ruch, pomalé tempo privatizace státních podniků, neefektivní veřejná správa, zejména pokud jde

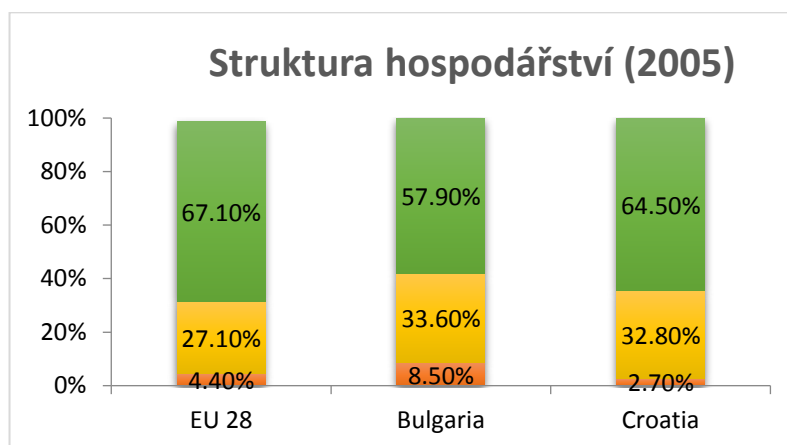
o problematiku vlastnictví půdy a korupce ve veřejném sektoru. Nezaměstnanost je regionálně velmi nerovnoměrná. Největší absolutní počet nezaměstnaných v prosinci 2015 byl zaznamenán ve Splitu (14,7 %) a Záhřebu (13,1 %). Naopak nejnižší nezaměstnanost

je k Lika-Senj County, kde se nezaměstnanost pohybuje kolem 1,3 %. Nutno podotknout, že je to region s nejnižším počtem obyvatel. (Eures, 2016)

4.3 Změna struktury hospodářství

Nejsilnější sektory v Bulharsku jsou energetika, hornictví, hutnictví, strojírenství, zemědělství a cestovní ruch. Primární průmyslové exporty jsou oděvy, železo a ocel, stroje a rafinovaná paliva. Nízká produktivita a konkurenceschopnost na evropských a světových trzích také kvůli nedostatečnému financování výzkumu a vývoje a chybějící jasně definované rozvojové politiky zůstávají významnou překážkou pro zahraniční investice a hospodářský růst. (The World Factbook, 2017)

Z grafu struktury hospodářství z roku 2005 je zřejmé, že Bulharsko mělo téměř o 4 % vyšší zastoupení v zemědělství, než byl průměr v EU 28. Bylo to dáno především kvůli menší vyspělosti státu a lepším přírodním podmínkám.

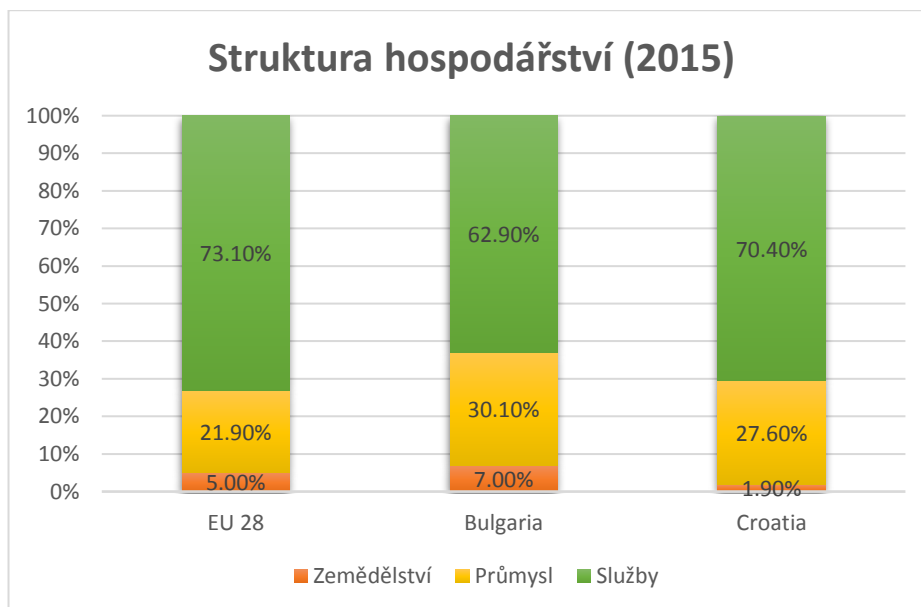

Graf 4 Struktura hospodářství 2005 Zdroj: The World Factbook, 2008

Z grafu vyplývá, že hospodářská struktura Bulharska v roce 2005 má nejvyšší zastoupení ve službách, ovšem oproti průměru států Evropské unie je to o 10 % méně. Nejvyšší zastoupení ve službách má cestovní ruch, díky němuž dosahuje Bulharsko vysokých zisků a zvyšuje se sezónní zaměstnanost. Dále následuje průmysl, který zaměstnává o 6,5 % více lidí, než je průměr EU. Podíl na zemědělství je v Bulharsku téměř 2x tak větší, než je průměr EU. O jedenáct let později můžeme pozorovat mírné změny. Na nejvyšším zastoupení služeb se nic nezměnilo. Je to dáno zejména rozvojem turistiky, která se stává výrazně dostupnější a díky přijetí do EU také snazší. Na všech třech příkladech můžeme vidět klesající tendenci v průmyslu, a to kvůli doznívající krizi a postupnému docházení zdrojů.

V nově přijatých státech můžeme vidět snižující se tendenci v zemědělství, to je přirozený proces vyspělých států. V EU naopak přibýlo téměř procento zastoupení v zemědělství. To je důsledek přijetí postkomunistických států, které mají vyšší podíl na zemědělství. Bulharsko produkuje zejména ovoce a zeleninu, kterou i dováží do okolních zemí. Bulharsko má větší zastoupení i v oblasti průmyslu. Exportuje zejména železo, ocel, paliva, textilní a strojírenské výrobky. Největší odběratel je Německo (10,9 %), Itálie (9,9 %) a Rumunsko (8,1 %). Import Bulharska se zaměřuje hlavně na strojírenské výrobky, kovy a rudy, plasty a chemikálie, surové materiály, paliva a minerály. Nejvýznamnější dovozní partner je Rusko (16,3 %), Německo (11,8 %) a Itálie (7,5 %). (Eures, 2016)

Chorvatsko má také nejvyšší zastoupení ve službách a je na průměru států EU. Je to hlavně díky turismu, který je v této zemi velice populární. Dále následuje průmysl, jehož zastoupení je o 5 % vyšší, než je průměr EU. A dokonce 2x méně, než v EU je podíl zemědělství. To je dáno hlavně kvůli nepříznivým podmínkám. (Eures, 2016) U Chorvatska nelze pozorovat velké změny z důvodu pozdějšího vstupu do EU, jelikož se stalo členským státem až v roce 2013, není možno vytvořit objektivní statistiku. Ovšem můžeme pozorovat velký nárůst v oblasti služeb, který se zvýšil o 6 % zejména díky podpoře cestovního ruchu.

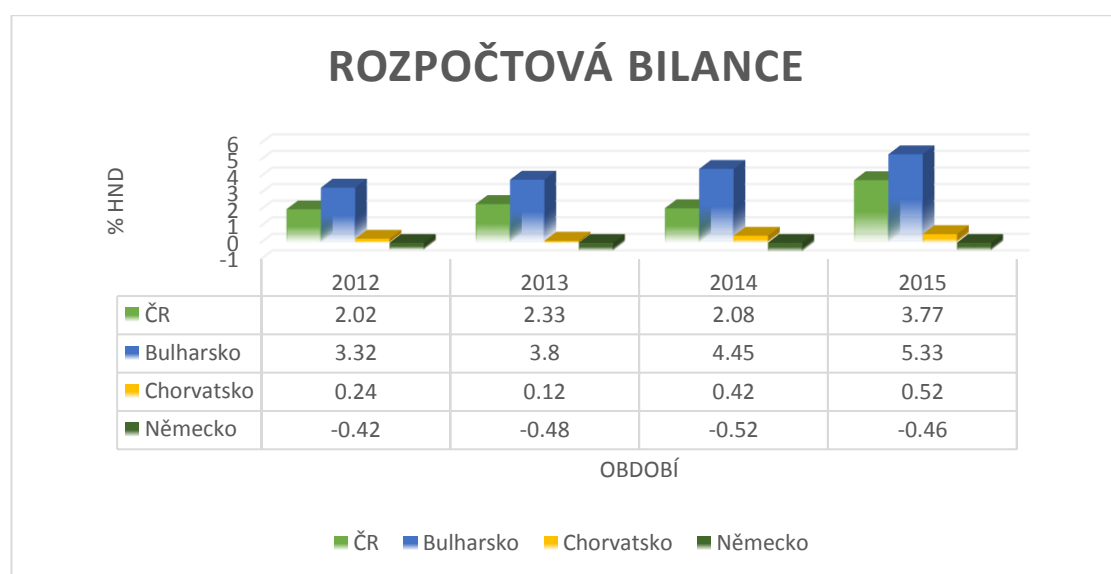
Graf 5 Struktura hospodářství 2015 Zdroj: CIA

4.4 Příspěvky a dotace EU

Rozpočet EU je souhrn veškerých příjmů a výdajů. Financuje akce členských států, které samy státy nemohou financovat. Rozpočet EU je přijat demokratickým postupem. Nejdříve ho připraví Evropská komise, poté projedná a schválí Rada EU (zastupující členské státy EU, včetně Bulharska) a Evropský parlament (kde sedí i demokraticky zvolení zástupci Bulharska).

V praxi je 80 % rozpočtu EU spravováno národní nebo regionální vládou, prostřednictvím grantů, půjček a dalších forem financování. Rozpočet EU poskytuje finanční podporu tisícům příjemců, jako jsou studenti, vědci, nevládní organizace, malé a střední podniky, zemědělci, města a kraje.

Rozpočet EU je z velké části financován z "vlastních zdrojů", které jsou založeny na třech druzích zdrojů. První zdroj jsou cla na dovoz ze zemí mimo EU, dále pak malá část daně z přidané hodnoty (DPH) vybírané v rámci EU. Také pochází z hrubého národního důchodu (HND) to znamená, že každý členský stát přenáší standardní procentní podíl jeho HND do EU. Toto tvoří velkou část příjmů pro rozpočet EU (74 % v roce 2013). O tomto systému bylo rozhodnuto všemi členskými státy a byl ratifikován všemi národními parlamenty členů EU. Jeho cílem je poskytnout spolehlivou a dostatečnou úroveň příjmů pro rozpočet EU. Každý členský stát přispívá v souladu s jeho bohatstvím. Jiné zdroje příjmů do rozpočtu EU zahrnují daně z platů zaměstnanců EU, pokuty společnostem za porušení předpisů o hospodářské soutěži a bankovní úroky...

Graf 6 Rozpočtová bilance v % Zdroj: Evropská komise

Bulharsko

5 % z Bulharského HND pochází z investic EU. Rozpočet EU podporuje bulharské zemědělce a rozvoj svých venkovských komunit investováním do projektů na zlepšení životních podmínek na venkově a pomáhá zemědělským podnikům stát se konkurenceschopnější. Evropská unie mohutně investuje v regionech Bulharska do projektů jako například moderní organizace vodních systémů nebo výstavba dálnic a linek metra. Rozpočet EU je rozpočet přerozdělovaný od vědců k zemědělcům, od obyvatel Sofie do malých venkovských podniků, všichni mají prospěch z projektů financovaných z prostředků EU.

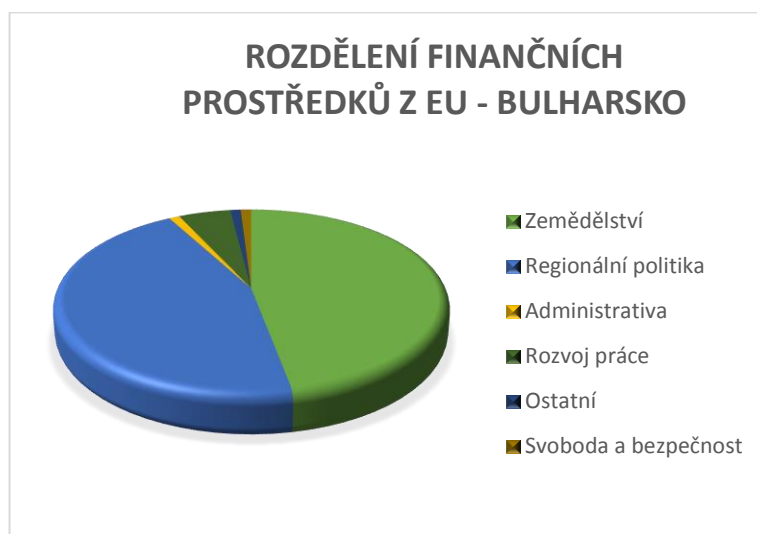
V roce 2013 veřejné výdaje Bulharska činily kolem 30 miliard BGN (15 miliard EUR) - to je mnohem méně než 282 miliard BGN (144 miliard EUR) rozpočtu EU téhož roku. Nicméně to znamená, že je to 39 % veřejného HND země, vzhledem k tomu, že rozpočet EU 28 je zhruba 1 % HND unie. (Evropská komise, 2014)

Rozpočty EU a národní účty slouží k různým, ale vzájemně se doplňujícím cílům. Rozpočet EU se zaměřuje na oblasti, v nichž peníze EU můžou vytvářet přidanou hodnotu. Na rozdíl od rozpočtu Bulharska – nebo jakéhokoli jiného státního rozpočtu – rozpočet EU nemá financovat výdaje na obranu nebo sociální ochranu, ale putuje většinou na investiční výdaje. Například, pokud jde o efektivní dopravní síť, je základem pro úspěšnou ekonomiku EU spolufinancovat výstavbu dálniční úseky a propojit celou zemi (ze Sofie do Burgasu).

Bulharsko je jednou z členských zemí EU, která přijímá více z rozpočtu EU, než přispívá, a tak tomu bude i v příštím rozpočtovém období (období 2014-20). Členství v EU nepřináší jen finanční výhody, ale i jiné, jako třeba mír, politickou stabilitu, bezpečnost a svobodu žít, pracovat, studovat a cestovat kdekoli v unii. Kromě toho evropské investice jsou určeny ku prospěchu EU jako celku a z evropského financování v jedné zemi mohou těžit ostatní členové EU stejně. (Evropská komise, 2014)

Provozní rozpočtová bilance je rozdíl mezi tím, co země získala od EU a kolik zaplatí do rozpočtu EU. Existuje mnoho možných způsobů výpočtu rozpočtových sald. Ve své finanční zprávě Komise používá metodu založenou na stejných principech jako výpočet opravy rozpočtových nevyvážeností.

Na grafu je možné pozorovat bilanci nových členských zemí v komparaci s Českou republikou a Německem, které je považováno za jednu z nejvyspělejších ekonomik v EU. Je zřejmé, že méně vyspělé část EU čerpají z fondů EU více peněz, zatímco vyspělé ekonomiky je tzv. dotují. (Evropská komise, 2014)

Graf 7 Rozdělení finančních prostředků z EU Zdroj: Evropská komise

Největší oblast výdajů EU v Bulharsku je na podporu zemědělství a rozvoje venkova. Zemědělská politika EU podporuje zemědělce a podporuje kvalitní potraviny, životní prostředí a rozvoj venkovských ekonomik. Zemědělský příjem na pracovníka vzrostl od roku 2007 o 49 %, kdy se země připojila k EU. Zemědělství je jediné odvětví téměř úplně financované z prostředků EU. To je důvod, proč zahrnuje velkou část rozpočtu EU. I přesto prošla společná zemědělská politika rozsáhlou reformou, přičemž její podíl na rozpočtu EU se snížil ze 70 % v roce 1985 na zhruba 40 % v současnosti. Pokles bude pokračovat do roku 2020, kdy se sníží na 33 %. Nová reforma, která vstoupila v platnost v roce 2014, podporuje evropské zemědělství a jeho konkurenceschopnost, šetrnější metody zemědělství vzhledem k životnímu prostředí a vede ke snižování rozdílů v EU. (Evropská komise, 2014)

Druhý velký podíl z fondů EU směřuje do regionů. Regionální politika EU si klade za cíl omezit hospodářské, sociální a územní rozdíly mezi evropskými regiony a zeměmi EU. Investuje do projektů na podporu tvorby pracovních míst, konkurenceschopnosti, hospodářského růstu, zlepšení kvality života a udržitelného rozvoje. Životní prostředí a dopravní infrastruktury jsou hlavní priority pro Bulharsko. Například Evropská unie financovala polovinu výstavby druhé linky metra v Sofii a investoval do modernizace vodních systémů v oblasti Gabrovo a Vratsa.

Navíc usnadňuje společností obchodovat s protějšky v evropských zemích. Bulharský export se zvýšil se vstupem do EU. Bulharsko utrácí málo peněz z rozpočtu EU. Situace se zlepšila od roku 2007. Byla zavedena také lepší opatření k předcházení a trestání podvodů. (Evropská komise, 2014)

Chorvatsko

Rozpočet EU se zaměřuje jak na překonání krize, tak především investuje do růstu zaměstnanosti, zejména s projekty, které pomáhají chorvatským malým a středním podnikům při hledání obchodních partnerů a nový 6 miliardový (EUR) fond na řešení nezaměstnanosti mladých lidí v nejvíce zasažených regionech EU. Chorvatsko dostávalo finanční prostředky EU od roku 2000, aby se mohlo připravit na členství v EU. Financování bylo zaměřené na to, aby politické a hospodářské reformy byly jednodušší, s cílem připravit zemi na soulad s normami a právními předpisy EU a ke správě fondů EU. V zemi byla také možná účast v některých programech EU, jako je Evropský program pro výzkum a program mobility studentů Erasmus. (Evropská komise, 2014)

Rozpočet EU se zaměřuje na rozvoj regionů, aby plně rozvinuly svůj potenciál. Například nezbytný rozvoj efektivní dopravní sítě pro úspěšnou ekonomiku EU přispěl (28,8 milionu EUR) na modernizaci železnice ze Záhřebu do Bělehradu.

Chorvatsko je také jednou z členských zemí EU, která obdrží více z rozpočtu EU, než přispívá i to tak zůstane po celou dobu v současném rozpočtovém období (období 2014-20). Je to dáno zejména tím, že jde o jeden z chudších států unie a také, že jde o nově přijatý stát, který pro začátek svého působení potřebuje více prostředků, aby mohl vyhovět veškerým požadavkům EU.

K některým z mnoha úspěchů EU ve prospěch občanů Chorvatska patří levnější mobilní poplatky, levnější letecká doprava a přístup k evropským zdravotnickým službám. (Evropská komise, 2014)

Graf 8 Rozdělení finančních prostředků z EU Zdroj: Evropská komise

Chorvatsko má po vstupu do unie plný přístup k celé škále dostupných finančních prostředků určených pro členské státy EU z rozpočtu EU. Zatím většina peněz, které země obdržela, pochází z předvstupního financování v roce 2013.

Finanční prostředky jsou zaměřeny na snižování hospodářských, sociálních a územních rozdílů mezi regiony Chorvatska a dalších oblastí EU prostřednictvím široké škály projektů na podporu tvorby pracovních míst, konkurenceschopnosti, hospodářského růstu, zlepšení kvality života a udržitelného rozvoje. Například jsou to fondy EU, které se zaměřují na zlepšování zásobování, zlepšení kvality vody a stavbu kanalizací v oblasti Slavonski Brod a poskytování školení pro osoby se zdravotním postižením v oblasti Cakovec. Kromě toho velká část finančních prostředků byla věnována modernizaci zemědělství a na udržitelný rozvoj venkovských oblastí. Zbytek finančních prostředků je zaměřených na pomoc Chorvatsku modernizovat svou správu hranic s ohledem na vstup do schengenského prostoru a posílit své správní a soudní kapacity. (Evropská komise, 2014)

5 Návrh potenciálních změn

Každý z jednotlivých států světa se potýká s nějakými problémy, některé s menšími některé s většími. Ovšem každý problém lze určitým způsobem a snahou vlády eliminovat.

Bulharsko

- **Korupce**

Bulharsko s problémem korupce bojuje již řadu let. Ačkoli po vstupu do EU nastalo zlepšení, tak je stále co vylepšovat. Je potřeba zvýšit dohled nad státními zakázkami, aby například nedocházelo ke střetu zájmů a využití postavení, kdy politik s vysokými pravomocemi vlastní třeba stavební firmu, a ta pak vykonává veškeré státní zakázky.

Dále je potřeba zvýšit trestní sazby korupce, a to pro obě strany. Je zapotřebí potrestat obě strany, jak podplácení, tak i přijetí úplatku. Trestné by mělo být i poskytnutí určité výhody pro vysoce postavenou osobu, jako je například věnování exotické dovolené, posílání různých dáreků a slibování protislužby.

A v neposlední řadě je třeba vybírat kvalitní a bezúhonné zaměstnance. Pokud by se následně státní zaměstnanec stal součástí korupce, nesměl by po vykonání trestu pracovat ve státním sektoru ani na manažerské pozici.

- **Nezaměstnanost**

Míra nezaměstnanosti v dnešní době stále klesá, což vede k růstu ekonomiky. V následující době je potřeba stále pracovat na snižování nezaměstnanosti. Více se zabývat dlouhodobou nezaměstnaností, a pokud by pro tyto dlouhodobě nezaměstnané lidi nebylo možno najít žádnou práci, stát by měl vytvořit pracovní místa, jako například veřejně prospěšné práce, aby se lidé naučili pravidelnému režimu a vrátili se zpět do praxe. Dále je možno nabízet dlouhodobě nezaměstnaným rekvalifikační kurzy, díky kterým by mohli získat práci i v jiném odvětví, než ve kterém hledali práci dosud. Problémem tohoto návrhu je ekonomické hledisko. Bulharsko není tak bohatou zemí, která by byla schopna zaplatit všem rekvalifikační kurzy. Řešením by mohlo být čerpání z fondů EU na podporu zaměstnanosti.

Dalším milníkem pro snížení nezaměstnanosti je zvýšení minimální mzdy, která je v Bulharsku opravdu velmi nízká (184 EUR / měsíc). (Eurostat) Zvýšením minimální mzdy by stát motivoval dlouhodobě nezaměstnané.

- **Export**

Čím vyšší export, tím vyšší HDP. Bulharsko je zemědělskou zemí a mělo by se snažit vyvážet zejména ovoce, zeleninu a další potraviny. Je potřeba zlepšit komunikaci a dohody se státy střední Evropy a západní Evropy, kde na Bulharské výrobky jen těžko narazíme. Další možnou komoditou na vývoz je kosmetika. Jedná se zejména o produkty z růžového oleje, které jsou velmi kvalitní a v našich oblastech kromě internetu téměř nesehnatelné. Nejvyšší podíl exportu by měl směřovat zejména do zemí EU, kde není potřeba navyšovat cenu díky clům. Tím by se snížila i cena výrobků.

- **Import**

Pro snížení importu je potřeba podpořit lokální dodavatele, například nižšími daněmi a poukázat na kvalitu a nízkou cenu.

- **Cestovní ruch**

Dále by se mělo Bulharsko soustředit na rozvoj cestovního ruchu, a to nejen do oblasti Černého moře, kam většina zahraničních turistů míří, ale i do dalších destinací, jako jsou Bulharské hory, jezera a příroda. Také by mělo Bulharsko zvýšit zájem o historická města, jako je Sofia nebo Nessebar. Zvýšení cestovního ruchu je možné i snížením přistávacích poplatků pro letecké společnosti. Tím by se zvýšil počet spojů z Evropy a letecké společnosti by projevily zájem létat na bulharská letiště. Zároveň by to přispělo k levnějším cenám letů a počet lidí cestujících do Bulharska by se tak zvýšil.

- **Investice**

Pro další růst ekonomiky je třeba přilákat investory. Je důležité motivovat investory na výhody plynoucí z investování v Bulharsku. Mezi hlavní výhody mimo jiné patří i levná pracovní síla a menší důraz na ekologii.

Obrázek 3 Nessebar Zdroj: vlastní fotogalerie

Chorvatsko

- **Vstup do Schengenského prostoru**

Mezi jeden z nejdůležitějších bodů pro rozvoj ekonomiky Chorvatska je vstup do Schengenského prostoru. Tento krok by znamenal velký milník jak pro export, tak i pro cestovní ruch.

Co se týče exportu, Chorvatsku, jakožto sousedovi Schengenských států Maďarska a Slovinska, by vstup do „Schengenu“ velmi pomohl. Jednalo by se hlavně o rychlejší převoz komodit přes hranice a eliminace celních kontrol. Což by znamenalo zlevnění výrobků a také vyšší zaměstnanost, jelikož obyvatelé příhraničních oblastí by mohli pracovat v zahraničí.

Pro cestovní ruch by měl tento krok obrovský význam, jelikož by se zvýšil počet turistů, zejména těch, co přijíždí do Chorvatska v letních měsících. Je to dáno tím, že mnoho obyvatel odrazuje čekání v dlouhých, někdy i několikahodinových, kolonách na hranicích.

Na druhou stranu není velmi pravděpodobné, že se v nejbližší době stane Chorvatsko členem Schengenského prostoru, a to hlavně kvůli migrační krizi. Hraniční státy Schengenského prostoru mají povinnost ochránit vnější hranice, což by pro Chorvatsko bylo téměř nemožné.

- **Průmysl a obchod**

Chorvatsko by se mělo zaměřit na rozvoj průmyslu a obchodu, aby nebylo odkázáno jen na příjmy z cestovního ruchu. Jelikož Chorvatsko nedisponuje velkým nerostným bohatstvím, mělo by se soustředit zejména na obchod a služby. Své výrobky by mělo propagovat a dovážet do sousedních států, zejména do oblasti EU, ve které nemusí platit cla.

Dále je potřeba stále snižovat míru nezaměstnanosti a dostat se z recese.

6 Výsledky a zhodnocení

V ekonomice Bulharska se od počátku nového tisíciletí postupně zvyšoval HDP. To je dáno zejména tím, že se Bulharsku podařilo získat značné množství přímých zahraničních investic. Tento trend trval až do roku 2009, kdy zasála ekonomická krize, která však měla relativně menší dopady než v ostatních zemích EU kvůli nižší orientaci na export do EU. Po roce 2010 HDP opět roste. Bulharsko má HDP na osobu stále jen asi polovinu průměru EU-27. Díky zlepšující se ekonomice klesá i míra nezaměstnanosti, která je v roce 2016 nižší, než je průměr EU.

Ekonomika Chorvatska se potýkala až do roku 2014 s velkými problémy spojenými s ekonomickou krizí. Chorvatská ekonomika je silně provázaná se silnějšími ekonomikami v Evropě a jakýkoliv nepříznivý vývoj těchto větších ekonomik EU má rovněž negativní dopad na Chorvatsko. Nezaměstnanost v Chorvatsku v současné době klesá i díky rostoucímu HDP v posledních dvou letech. Nezaměstnanost je regionálně velmi nerovnoměrná.

Co se týče struktury zaměstnanosti, ta se v průběhu sledovaných devíti let změnila jen nepatrně. V nově přijatých státech můžeme pozorovat snižující se podíl zaměstnanosti v zemědělství, což je přirozený jev ve vyspělých státech. Dále je patrná klesající tendence v průmyslu, a naopak zvyšování zastoupení služeb, to je dáno rozvojem cestovního ruchu, který je po vstupu do EU dostupnější a levnější.

Celkově vstup do EU těmto zemím pomohl. Oba státy jsou také jedny z členských zemí EU, které obdrží více peněz z rozpočtu EU, než přispívají. To tak i zůstane po celou dobu v tomto rozpočtovém období (období 2014-20). Mimo jiné také země získaly levnější mobilní poplatky, levnější přepravu leteckou dopravou a přístup k evropským zdravotnickým službám. Bulharsku pomohl fond na podporu zemědělství a rozvoje venkova. Zemědělská politika EU podporuje zemědělce a podporuje kvalitu potravin, životní prostředí a rozvoj venkovských ekonomik. Zemědělský příjem na pracovníka vzrostla od roku 2007 o 49 %.

Mimo jiné investuje do projektů na podporu tvorby pracovních míst, konkurenceschopnosti, hospodářského růstu, zlepšení kvality života a udržitelného rozvoje. V Chorvatsku nabízí EU široké škály projektů na podporu tvorby pracovních míst, konkurenceschopnosti, hospodářského růstu, zlepšení kvality života a udržitelného rozvoje. Například fondy EU se zlepšují zásobování, lepší dostupnost pitné vody a stavbu kanalizací.

Členství v EU nepřináší jen finanční výhody, ale i jiné jako třeba mír, politickou stabilitu, bezpečnost a svobodu žít, pracovat, studovat a cestovat kdekoli v Unii. Kromě toho

evropské investice jsou určeny ku prospěchu EU jako celek, a evropské financování v jedné zemi znamená, že z něho mohou těžit i ostatní členy EU.

Naopak jako negativum je bráno dodržování kvót, státy přestávají být suverénní, také postupné zdražování, proto by nebylo moudré zavádět euro a v neposlední řadě zvýšená byrokracie, se kterou má problém většina státních pracovníků.

7 Závěr

Přijetí států do Evropské unie je dlouhý a složitý proces. Je potřeba dbát na dodržování přístupových podmínek, aby se do EU nedostaly státy, které nejsou na členství připraveny.

Členství v EU Bulharsku i Chorvatsku prospělo. Pro méně vyspělé státy Evropy je členství bráno jako velká výhoda, která jim může pomoci zlepšit jejich životní perspektivy. Obyvatelé EU mají právo na svobodu pohybu po celé EU, mohou pracovat v zahraničí a vydělat tak daleko více peněz než ve své domovské zemi. Je důležité si uvědomit, že přílišné dotování méně vyspělých oblastí a levná pracovní síla, která přichází do vyspělých států, může znamenat i odchod bohatých států jako je Velká Británie. Pokud by chtěly další evropské státy následovat tento trend, je možný rozpad celé Evropské unie.

Státy EU by neměly jen přijímat dotace a využívat výhod, které členství v EU nabízí, nýbrž by měly nově přijaté státy stále zlepšovat svoji pozici v Evropě a starat se o bezproblémový chod státu, aby za několik let mohly dosáhnout stejné prosperity, jako země západní Evropy.

V blízké budoucnosti se další rozšíření neočekává. Je to dáno zejména migrační krizí, kdy by přijetí některých zemí, např. Turecka, představovalo bezpečnostní riziko.

8 Seznam použitých zdrojů

8.1 Knižní zdroje

- AMORT, Čestmír. *Dějiny Bulharska*. Praha: Svoboda, 1980. 764
- BALCERZAK, A. P., 2015, *Europe 2020 Strategy and Structural Diversity Between Old and New Member States. Application of Zero Unitarization Method for Dynamic Analysis in the Years 2004-2013*, Economics and Sociology, Vol. 8, No 2, pp. 190-210. DOI: 10.14254/2071-789X.2015/8-2/14
- BENCZES, Istvan. *Deficit and Debt in Transition: The Political Economy of Public Finances in Central and Eastern Europe*, Central European University Press, 2014, ISBN 978-963-386-058-8
- BORSI, Mihály Tamás, Norbert Metiu. *The evolution of economic convergence in the European Union*. Springer-Verlag Berlin Heidelberg Berlin, 2014. DOI 10.1007/s00181-014-0801-2
- DIMITROVA, Antoaneta: *The Effectiveness and Limitations of Political Integration in Central and Eastern European Member States: Lessons from Bulgaria and Romania*, No. 10, June 2015, “Maximizing the integration capacity of the European Union: Lessons of and prospects for enlargement and beyond” (MAXCAP). ISSN 2198-7653
- DUŠEK, Jiří. *Historie a organizace Evropské unie*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007. Vysokoškolská učebnice. ISBN 978-80-86708-32-4.
- HLOUŠEK, Vít. *Proces europeanizace a politické strany v kandidátských zemích*. Sociální studia, Brno: Fakulta sociálních studií MU v Brně, 2004. roč. 1, č. 1. ISSN 1212-365X
- KARPOVÁ, Eva. *Vývoj ekonomik zemí střední a východní Evropy v kontextu světové ekonomické krize*. Současná Evropa, 2010, 15.1: 85-107.

- RITTBERGER, B. and Schimmelfennig, F. (2006) ‘*Explaining the Constitutionalization of the European Union*’, *Journal of European Public Policy* 13(8): 1148–1167.
- RYCHLÍK, Jan, Milan Perenčević. *Dějiny Chorvatska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. ISBN 8071068853.
- RYCHLÍK, Jan. *Dějiny Bulharska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. Dějiny států. ISBN 80-7106-404-1.
- STOJAROVÁ, Věra. Rozšíření Evropské unie o Rumunsko a Bulharsko. *Revue politika*, Brno: CDK, 2007. ISSN 1214-0899.
- WUNSCH, N. (2016), ‘*Coming full circle? Differential empowerment in Croatia’s EU accession process*’, *Journal of European Public Policy*, doi: 10.1080/13501763.2016.1186207.

8.2 Internetové zdroje

- BOJČEV, Nikola a Michaela VYDROVÁ. *Vstupem Chorvatska do EU se pro české turisty mění řada pravidel* [online]. 2013 [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropa/_zprava/vstupem-chorvatska-do-eu-se-pro-ceske-turisty-meni-rada-pravidel--1230357
- *Brát umí, ale dávat nechtějí, kritizoval Juncker nové členské státy EU* [online]. ČTK, 2016 [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/evropska-unie-juncker-schulz-tusk-d5t/zahranicni.aspx?c=A160505_224734_zahranicni_an
- *Country info: Budget* [online]. Evropská komise, 2013 [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/budget/mycountry/HR/index_en.cfm
- *Country info: Budget* [online]. Evropská komise, 2013 [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/budget/mycountry/BG/index_en.cfm#projects
- *EU se rozrostla o Chorvatsko, má už 28 členů* [online]. Euroactiv.cz, 2013 [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: <http://euractiv.cz/clanky/rozsireni-eu/eu-se-rozrostla-o-chorvatsko-ma-uz-28-clenu-010942/>
- *EUROBAROMETER 63 PUBLIC OPINION IN THE EUROPEAN UNION* [online]. Evropská komise, 2005 [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb63/eb63.4_en_first.pdf
- *European Commission - Enlargement - Pre-accession assistance* [online]. [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/policy/glossary/terms/preaccession-assistance_en
- *European public debt at a glance* [online]. CNN, 2011 [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2011/BUSINESS/06/19/europe.debt.explainer/>

- Evropská centrální banka. *Vstup Bulharska a Rumunska do Evropské unie* [online]. Generální ředitelství pro komunikaci [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2007/html/pr070102_1.cs.html
- Evropská komise. *Schengenský prostor* [online]. 2014 [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: http://publications.europa.eu/resource/cellar/09fcf41f-ffc4-472a-a573-b46f0b34119e.0020.01/DOC_1
- *Evropský semestr: Evropa 2020* [online]. [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/index_cs.htm
- *History* [online]. [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: <http://www.government.bg/cgi-bin/e-cms/vis/vis.pl?s=001&p=0159&n=000002&g>
- *Chorvatská ekonomika se loni poprvé od krize vrátila k růstu*. E15 [online]. ČTK, 2016 [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/burzy-a-trhy/makroekonomicka-data/chorvatska-ekonomika-se-loni-poprve-od-krize-vratila-k-rustu-1274669>
- *Konsolidované znění smlouvy o Evropské Unii* [online]. 2010 [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/54/16335-smlouva_o_eu.pdf
- *Obtížná cesta k euru*. Capital.bg [online]. 2007 [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: http://www.capital.bg/politika_i_ekonomika/bulgaria/2007/04/13/330539_trudniat_put_kum_evroto/
- PALIČKOVÁ, Iveta a Michaela REPISKÁ. *Chorvatsko: Evropská unie vítá 28. členu* [online]. 2013 [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/46/22590/clanek/chorvatsko-evropska-unie-vita-28-clena/>

- *Parlament podpořil vstup Bulharska a Rumunska do EU* [online]. 2006 [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?language=cs&type=IM-PRESS&reference=20061129IPR00711>
- *Pojmy K-L: Kandidátské země* [online]. [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/287/sekce/k-l/>
- *PRESIDENCY CONCLUSIONS Copenhagen European Council - 21-22 June 1993* [online]. 1993 [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/enlargement/ec/pdf/cop_en.pdf
- *Přijměte protikorupční zákony, vyzývá EU Bulharsko. Parlamentem neprošly* [online]. ČTK, 2015 [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/evropske-zeme-vyzvaly-bulharsko-k-prijeti-protikorupcniho-zakona-1f4-/zahranicni.aspx?c=A150908_082748_zahranicni_ert
- *PUBLIC OPINION IN THE EUROPEAN UNION: Standard Eurobarometer 83* [online]. 2015 [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb83/eb83_first_en.pdf
- RADAČIČ, Marino. *Chorvatsko v Evropské unii: pragmatik bez iluzí* [online]. Ústav mezinárodních vztahů Praha, 2013 [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: <http://www.iir.cz/article/chorvatsko-v-evropske-unii-pragmatik-bez-iluzi>
- *Rozšíření Evropské unie o Rumunsko a Bulharsko*. Revue politika [online]. [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: <http://www.revuepolitika.cz/clanky/138/rozsireni-evropske-unie-o-rumunsko-a-bulharsko>
- *Stručná historie Chorvatska* [online]. [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: <http://www.i-cestovani.com/strucna-historie-chorvatska-49>

- SVOBODOVÁ, Michaela. *Členské země EU a euro* [online]. 2015 [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: <http://euractiv.cz/factsheet/ekonomika-a-euro/clenske-zeme-eu-a-euro-000131/>
- The World Bank: *Bulgaria* [online]. [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/country/bulgaria>
- VANÍČEK, Tomáš. *Historie Chorvatska* [online]. [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: <http://www.mundo.cz/chorvatsko/historie>
- VLASÁK, Jakub. *Aktuální stav rozšiřování Evropské unie: Odborný podklad think-tanku Evropské hodnoty* [online]. 2014 [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: http://www.evropskehodnoty.cz/wp-content/uploads/2014/03/rozsireni_FINAL.pdf
- *Vstup Chorvatska do EU 2013*. Aktualne.cz [online]. 2013 [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/zahranici/vstup-chorvatska-do-eu-2013/r~i:wiki:3816/?redirected=147254032>
- ZENKNER, Petr. *Bulharsko*. Euroskop [online]. [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/388/sekce/bulharsko/>

9 Seznam obrázku

Obrázek 1 Kodaň – hlavní město Dánska, kde se konal Kodaňský summit Zdroj: Aktuálně.cz	14
Obrázek 2 Bývalá Jugoslávie Zdroj: Novarepublika.cz	18
Obrázek 3 Nessebar Zdroj: vlastní fotogalerie	36

10 Seznam grafů

Graf 1 HDP na obyvatele Zdroj: Eurostat	23
Graf 2 Tempo růstu HDP Zdroj: Eurostat	25
Graf 3 Nezaměstnanost ve státech Zdroj: Eurostat.....	26
Graf 4 Struktura hospodářství 2005 Zdroj: The World Factbook, 2008	28
Graf 5 Struktura hospodářství 2015 Zdroj: CIA.....	29
Graf 6 Rozpočtová bilance v % Zdroj: Evropská komise	30
Graf 7 Rozdělení finančních prostředků z EU Zdroj: Evropská komise	32
Graf 8 Rozdělení finančních prostředků z EU Zdroj: Evropská komise	33

11 Seznam tabulek

Tabulka 1 Informace o Bulharsku Zdroj: MZV.....	50
Tabulka 2 Informace o Chorvatsku Zdroj: MZV.....	51

12 Přílohy

12.1 Historie EU

Pan inženýr Dušek ve své knize Historie a organizace EU nevidí jen myšlenku dosažení trvalého míru, ale i zajištění hospodářské prosperity, jež nakonec přerostla v politický proces. Podle něj by válečné konflikty měli být impulsem pro federativní uspořádání v Evropě, které můžou ovlivňovat 3 vlivy různých politiků a států.

Prointegrační vlivy:

- Ideologické – Jedná se zejména o politiku Winstona Leonarda Spencera Churchilla
- Politické – V tomto prointegračním vlivu pan Dušek srovnává spolupráci Francie a Německa
- Ekonomické – jedná se o Marshallův plán

Podle knihy pana inženýra Duška lze historii Evropské unie rozdělit na několik období

1. 1945-1959–Počátky spolupráce

Začíná proces sjednocování evropských států. Zuří studená válka mezi západem a východem Evropy. Podepsána Římská smlouva a tím se založilo EHS čili „společný trh“.

2. 1960-1969 – Období hospodářského růstu

Hospodářství se daří i díky tomu, že se v zemích EU nemusí platit clo. Zemědělská produkce dosahuje přebytků, což je důsledek společné kontroly produkce potravin.

3. 1970-1979 – Společenství se rozšiřuje

EU se rozšiřuje, ale arabsko – izraelská válka vede k energetické a hospodářské krizi. Dále končí poslední diktátorský režim smrtí generála Franka ve Španělsku. Politika EU podporuje infrastrukturu a snaží se vytvářet pracovní místa.

4. 1980-1989 – Pád Berlínské zdi

Je podepsán Jednotný evropský akt, na němž je založen šestiletý program zaměřující se na řešení problémů volného obchodu mezi státy EU a tím se vytváří „jednotný trh“. V roce 1989 dochází k zásadnímu zvratu, a to k pádu Berlínské zdi. Otevírá se hranice mezi východem a západem.

5. 1990-1999 – Evropa bez hranic

Po pádu komunismu jsou si Evropané blíží a začíná volný trh zvaný „čtyři svobody“ jež zahrnuje volný pohyb osob, zboží, služeb a peněz. Toto období je období dvou smluv, a to Maastrichtské a Amsterodamské. Dále dohody, která nese jméno po lucemburské vesnici Schengen což je velký milník zejména pro cestu bez pasových kontrol. Lidé se více zajímají o životní prostředí.

6. 2000 – dodnes – Desetiletí dalšího rozšiřování

Mnoho států Evropy začíná platit eurem. Země po útoku 11. září 2001 posilují spolupráci v boji proti trestné činnosti. Státy se nemohou shodnout na podobě evropské ústavy a začínají bouřlivé diskuze.

(Dušek 2007)

12.2 Informace o státech

Bulharsko

Hlavní město	Sofie
Rozloha	110 994 km ²
Počet obyvatel	7 153 784 obyvatel
Hustota zalidnění	66 ob/km ²
HDI	0,782 (vysoký)
Jazyk	Bulharština
Národnostní složení	Bulhaři 85,1 % Turci 9,1 % Romové 4,2 % Arméni, Židé, Vlaši, Řekové a Rusové 2 %.
Náboženství	pravoslavní 75,9 % muslimové 9,4 % protestanti 1,1 % katolíci 0,8 %
Státní zřízení	Parlamentní republika
Prezident	Rumen Radev
Měna	Lev (BGN)
HDP / obyvatele	17 958 USD / os.
Časové pásmo	+2

Tabulka 1 Informace o Bulharsku Zdroj: MZV

Chorvatsko

Hlavní město	Záhřeb
Rozloha	56 542 km ²
Počet obyvatel	4 290 612 obyvatel
Hustota zalidnění	76 ob/km ²
HDI	0,805 (vysoký)
Jazyk	Chorvatština
Národnostní složení	Chorvaté 90 % Srbové 4,3 % Bosňané 0,73 %
Náboženství	katolíci 90 % ortodoxní 4,44 % islám 1,3 %
Státní zřízení	Parlamentní republika
Prezident	Kolinda Grabarová Kitarovicová
Měna	Kuna (HRK)
HDP / obyvatele	21 880 USD / os.
Časové pásmo	+1

Tabulka 2 Informace o Chorvatsku Zdroj: MZV